

23. Ad confirmationem ex cap. *Cui de non sacerdotali*, respondet Navar., d. q. 3, de Redit. Moni., 10, illum textum non loqui in facultatibus dispensandi, imo nec in dispensationibus, sed in mandatis, quorum fines diligenter sunt servandi, quia saepe non militat eadem ratio in minori, quae in majori. Ut in casu illius textus mandatum de providendo aliquo de majori vel pinguiori beneficio, non permittitur extendi ad minus vel tenuius; quia in hujusmodi mandato consideratur qualitas et proportio personae, cui provideri mandatur, et saepe non expedit illam inferioribus ministeriis applicari, vel minus sufficienter provideri; unde cum tale mandatum uno actu expiret, oportet illum ad amissum observari, ejusque fines diligenter servari, ut dicitur in leg. *Diligenter*, ff. de Mandat. Hæc autem ratio non habet locum in dispensationibus, ut idem Navarrus ibi fatetur, cum Decio supra allegato. Hæc vero responsio, licet satis communis sit, non placet Covar., lib. 1 Variar., cap. 20, num. 6, § *Solet tamen*, cum sequentibus; et ideo ipse respondet, ibi Pontificem loqui, quando prescribitur certa quantitas in redditibus beneficii, quae est quasi taxa quedam determinans speciem, extra quam voluntas concedentis non impletur. Sed revera in idem revolvitur, et prior responsio rationem reddit, ob quam illa determinatio valoris censetur facta cum tanta præcisione. Et fortasse illa declaratio tam stricta habet locum in materia beneficiorum, et non in aliis.

24. Ad tertium, si privilegium absolute concedatur ad relaxanda juramenta, etiam votiva, seu pia, et in honorem Dei facta, concedo extendi ad vota propter rationem supra factam; et ita concedit expresse Sanc. supra, n. 29. Idemque dicendum censeo, si generaliter conceditur facultas tollendi juramenta, quae sine præjudicio tertii auferri possunt; nam per hæc potissime intelliguntur ea, quae in Dei tantum honorem, vel de aliquo actu virtutis absolute fiunt. Eo vel maxime quod hæc juramenta ordinarie includunt promissionem, et qui dat facultatem relaxandi juramenta, dat facultatem tollendi obligationem promissionis juratae, si auferri potest sine præjudicio tertii. Respectu autem Dei nullum est præjudicium, quando dispensatio fit ex causa. Ad quartum respondet, interdum fieri in indultis majorem expressionem ad clariorum declarationem, non quia sit simpliciter necessaria.

25. Solvuntur argumenta secundæ sententiae.

—Adfundamentum secundæ sententiæ responderetur, votum juratum esse majus vinculum tantum extensive, id est, ad plura vincula pertinere, et ideo per eamdem potestatem auferri posse, quæ ad plura similia vincula tollenda sufficit. Ut omittam, posse illa duo auferri, tollendo unum directe, et alind per naturalem sequalam, ut explicatum est. Ad primam confirmationem, negatur antecedens quoad secundam partem. Nam quando juramentum additur voto, nulla gravitas quasi intensiva accrescit voto, sed tantum additur novum vinculum, ut D Thomas loco ibi citato docuit, et est res per se clara; nam saepe votum tempore antecedit, et postea juramentum illi superadditur, sine ulla mutatione in voto facta; idem autem est moraliter, licet simul fiant. Præterquam quod, licet inde voto in se cresceret, esset gravitas mere accidentalis, quæ non variaret vineulum in ordine ad dispensationem. Ad secundam confirmationem, concedo habentem votum juratum, et petentem dispensationem voti absolute, non explicato juramento, manere dispensatum in voto, si veram et legitimam causam allegavit; quia gratia non est subreptitia propter illam taciturnitatem, quia nihil occultatum fuit, quod jure difficiliorem redderet dispensationem. Nam ostendimus causam sufficientem ad dispensationem voti satis esse, licet voto juratum sit, ideoque declarare hanc circumstantiam, nec ex natura rei necessarium est, neque in jure invenitur præceptum.

26. Sed est hic notanda differentia inter facultatem postulatam ad unum voto tantum dispensandum, et inter facultatem absolute datum ad dispensanda vota, de qua haec tenus locuti sumus. Nam hæc posterior extenditur ad plures actus; et ideo facile possunt per illam tolli voto et juramentum, unumquoque directe, et quasi multiplicatis actibus dispensationis, ut declaratum est. At vero quando postulatur facultas ad unum voto tantum, tunc unica dispensatio videtur concessa, et per illum actum expirat illa facultas, juxta dicta in simili, in 3 tomo tertia partis, disp. 27, sect. 4, n. 7; et quæ tractat Navar., d. q. 3, de Redit. Moni., 9, et tract. de Jubilæo, notab. 32, n. 46. Unde fit, ut tunc facultas non extendatur ad votum et juramentum directe tollendum, quia deberent tolli illo modo per plures dispensationes, et illa potestas non extenditur ad plures actus, ut dixi; unde nec etiam plura vota poterunt per illam auferri, sed solum quod postulatum est. Voco autem plura

vota, quæ sunt circa diversas materias, nam quæ iterantur circa eamdem, tanquam idem reputantur. Hoc autem secus est in voto et juramento, etiam circa eamdem materiam; et ideo ut directe tollerentur, diversis dispensationibus indigerent. Quapropter in hoc casu particulari, quando indultum est adeo limitatum, probabile est non extendi directe ad juramentum et votum simul. Nihilominus vero juxta dicta probabile est, ablato voto per illam facultatem, cessare juramentum, non directe, sed indirecte, id est, non per modum dispensationis, sed per modum irritationis, et quia cessavit conditio in illo inclusa. Quod admittit Sanc. in juramento, quod cadit supra votum, non vero quando concomitante solum cadit supra eamdem materiam, quod est probabile in hoc puncto. Sed non minus probabile censeo contrarium, propter discursum supra factum. Et quia rem moraliter et practice spectando, parum hoc refert ad vim obligationis in ordine ad Deum, nec est minor in voto et juramento uno modo facto, quam alio, et (quod caput est) in utroque cessat aliqua conditio in juramento inclusa, et parum refert quod sit diversa, si utraque est necessaria, ut duret obligatio juramenti. Ad ultimam confirmationem jam responsum est ex dictis, quod illud indultum est optimum ad tollenda dubia. De aliis autem opinionibus sufficienter dictum est.

CAPUT XV.

UTRUM POTESTAS DISPENSANDI IN VOTIS, VEL
ILLA COMMUTANDI, EXTENDATUR AD VOTA FACTA
IN COMMODUM TERTII?

1. *Ratio dubitandi proponitur.* — Quæstio hæc communis est potestati ordinariæ et delegatae; in hac vero posteriori habet majorem rationem dubitandi, et ideo in hunc locum reservata est: doctrina vero ad utramque est cum proportione applicanda. Contingit ergo saepe ut voto, licet Deo directe fiat, nihilominus habeat materiam exercendam circa proximum, seu circa tertiam personam; et in his oritur specialis ratio dubitandi de hac potestate, propter præjudicium tertii. Quando enim voto soli Deo fit, et illius executio tantum cedit in honorem vel cultum ejus, tunc recte procedunt omnia dicta, quod remissio fiat a dispensante vice ipsius Dei; tamen quando voto cedit in proximi utilitatem, videtur requiri consensus ejus, cui præjudicium per dispensationem vel commutationem fit, et ideo

potestas Praelati non videtur per se sufficiens ad tale votum tollendum, nisi tercia persona cedat juri suo. Habetque locum maxime hæc dubitatio in votis realibus, ut de facienda eleemosyna tali loco pio, vel tali personæ indigenti, etc. Tamen etiam potest in votis personalibus hoc inveniri, ut si fiat votum serendi huic hospitali, vel ingrediendi hanc religionem, et similia.

2. *Dupliciter potest aliquis votare in commodum tertii.* — Duobus ergo modis possunt hæc vota fieri. Primo, pure et nude promittendo Deo, et non homini. Secundo, promittendo simul Deo et homini, ut quando promitto pauperi feminæ dotem competentem, et promitto simul Deo illam dare, seu implere promissionem humanam. Inter quos modos est magna differentia; nam in priori soli Deo oritur obligatio, et nullum jus acquiritur homini; in secundo vero, præter obligationem respectu Dei, acquiritur jus homini per humanam promissionem, quam supponimus ab illo esse acceptatam. Quæ distinctio sumitur ex D. Thom., d. q. 88, art. 5, et clarissima in 4, d. 38, q. 1, art. 1, questione 1, ad 5. Quod si quis inquirat quando intelligendum sit votum fieri uno vel alio modo, respondeo cum Cajetano statim citando, hoc maxime pendere ex intentione voventis, quæ ex verbis colligenda est. Unde si tantum utitur verbo vovendi, intelligitur esse tantum votum Deo vel Sanctis ad colendum illum, vel in se, vel in sua imagine. Ut si dicat, Vovo sanctæ Mariæ Lauretanæ, votum fit sanctissimæ Virgini; locus autem designatur solum ut circumstantia servanda in colenda Virgine per tale votum. Ut ergo voto conjungatur promissio humana, oportet ut directe fiat aliqua promissio homini, et quod ab illo acceptetur, alias non obligabit, ut suppono, et videri potest Covar., in cap. *Quæ vis*, part. 2, § 4, num. 14.

3. *Prima conclusio: vota emissa in commodum tertii possunt dispensari ut reliqua, si non detur promissio facta tertio.* — Hac ergo distinctione supposita, dico primo: si votum sit purum, dispensari vel commutari potest ex justa causa per eamdem potestatem, per quam dispensantur alia vota, et ita hæc dispensatio ad eosdem Praelatos jure ordinario pertinet; idemque cum proportione dicendum est de commutatione, ubi ad illam faciendam fuerit necessaria jurisdictio. Ratio est, quia per tale voto non acquiritur jus tertio; et ideo per dispensationem non fit illi præjudicium verum, id est, juri ejus contrarium, etiamsi cedat

in aliquod incommodum ejus, seu in carentiam commodi, quod est longe diversum, ut agentes de juramento promissorio saepe diximus. Quia in privatione hujus commodi non intervenit injuria, nec culpa, per se loquendo, et ideo non est cur impediat Prælatum ne utatur sua potestate, vel voventem, quominus uti possit jure suo, petendo dispensationem vel commutationem. Et ita haec assertio communis est, quam tenet Cajetanus, 2 tomo Opus., tract. 11, q. 3; et sequitur Navar., d. cap. 12, num. 78, latus in Apolog. de Reditib. Eccles., q. 1, Mon. 71, in antiquis, et 60 in novis. Tenet Sylvest., *Votum*, 4, q. 7 et 4; et Ang., *Votum*, 3, numero vigesimo septimo; Pisan., *Votum*, 6, § tertio; Tabien., verb. *Dispensatio*, numero duodecimo; Armilla, numero vigesimo.

4. Contra hanc sententiam tenent Archid., Raym., et alii quos Sylvester supra refert, et sequitur Sarm., tractat. de Redit. Eccles., part. 4, cap. 3, n. 4, ubi de Cajetano specialiter conqueritur, quia dixit tractationem de voto, ad Theologos potius quam ad Canonistas pertinere. Fundamentum est, quia in pia causa jus acquiritur etiam absenti, 1. *Illud*, C. de Sacr. Eccles., et de voto id specialiter habetur in leg. 2, juncta Glossa, ff. de Pollicit., et colligitur etiam ex cap. *Ex parte*, de Censib., ubi actio datur ad solvenda vota realia facta ecclesiis, ubi Innoc. et Panorm. id notant, et tradit Gloss. communiter probata in cap. *Scimus*, 2, quæst. 1. Ratio addi potest, quia ex quo vatum fit Deo in commodum talis personæ indigentis, aut religiosæ, acquiritur jus ipsi Deo, quod censetur transferre in talem personam; nam vult in utilitatem ejus impleri promissionem.

5. Haec sententia esset probabilis, si tantum diceret in commutatione talium votorum habendum esse rationem, quoad fieri possit, utilitas talium locorum vel personarum, ut, scilicet, eorum commodis quoad fieri possit per commutationem consulatur, sicut in simili diximus de relaxatione juramento promissori, et sumi potest ex cap. *Magnæ*, et ex cap. *Ex multa*, in fine, de Voto. At vero quod ad hanc dispensationem vel commutationem sit necessarius consensus illius, in cuius utilitatem votum observatum cederet, non habet fundamentum. Nam illud, quod pro assertione adduximus (ut recte advertit Navar.), semper suam vim retinet, quia revera homini nulla facta est obligatio per tale votum, unde non est cur illius consensus requiratur, si alias

justa causa dispensationis vel commutationis intercedit. Nam dicere Deum transferre jus suum in illam personam, gratis dictum est, et eadem facilitate negatur qua fingitur; solum ergo vult Deus ut votum non violetur, quod intercedente justa dispensatione servatur. Ad argumentum autem responderi potest ex doctrina Navarri supra, per votum acquiri jus aliquod Ecclesiae, vel personæ in cuius utilitatem executio voti cedit, tamen illud jus esse revocabile, si votum revoetur juste et valide. Quod ipse declarat ex alia doctrina Bartoli, dicens, eum, qui donat aliquid alteri sub modo vel onere, ut illud postea transferat in Ecclesiam, posse postea onus illud revocare, quia licet Ecclesia tunc acquisierit actionem contra donatarium, illa etiam revocabilis est; ita ergo in præsenti censetur. Et ita possunt ad hoc confirmandum conferre, quæ de illo puncto late tractat Covar., lib. 1 Variar., cap. 14, n. 15.

6. *Votum de eleemosyna facienda nullum proprium jus illi confert.* — Ad majorem autem declarationem addere possumus, per votum soli Deo factum de eleemosyna, verbi gratia, facienda Petro, nullum proprium jus acquiri Petro, ratione cuius dici possit habere jus in re illa, vel ad rem illam, solumque concedi illi canoniam, vel etiam civilem actionem utilem postulandi a judice seu Prælato, implorando officium ejus, ut cogat alium votum illud implere. Et hoc ad summum probat illa lex 2, ff. de Pollicitat. Haec autem actio solum conceditur, quandiu votum in sua vi et in specie (ut sie dicam) permanet; nam si ablatum sit per justam dispensationem, vel in aliam rem translatum per commutationem, cessabit actio; vel si quis illam intentet, repelletur probata dispensatione vel commutatione, et ideo merito dicitur illa actio revocabilis. Et juxta haec intelligenda est Glossa in d. cap. *Scimus*; solum enim ait, ex pollicitatione, quam quis facit Deo, posse conveniri, quod etiam habet Glos., in cap. *Juramenti*, 22, q. 3, et potest admitti in sensu prædicto, quamvis nec ex illis juribus probetur, ut illæ Glossæ dicunt; nec ex cap. *Quicumque*, 13, q. 2, quod allegant; quia loquitur de promissione aut donatione facta Ecclesiae cum auctoritate Episcopi, non de puro voto. Et similiter loquitur cap. *Quia Joannes*, 12, q. 5, quod etiam allegant; imo ibi nulla fit mentio de actione quam habet Ecclesia, quando illi promissio fit. At vero cap. *Ex parte*, de Censib., non loquitur de actione contra voventem, sed contra

hæredem, respectu cujus actio facta est irrevocabilis, præsertim quando ex consuetudine acquisitum est jus Ecclesiae, vel per modum præscriptionis, vel quia indicat donationem ipsi Ecclesiae factam, talis enim erat casus illius textus. Quanquam ex illo colligant Innocentius et Abbas posse voventem compelli ad implendum votum, etiam ad petitionem ejus cuius interest, quod in se verum est in sensu declarato. Denique 1. *Illud*, C. de Sacros. Eccles., nihil facit ad causam, quia non tractat de votis, sed de donationibus factis locis piis sine scriptura; nec inde colligi potest quod factæ etiam in absentia eorum, qui possent pro Ecclesia acceptare, valeant; imo oppositum docet Glossa ibi, et est res controversa, de qua videri potest Tiraq., de Privileg. piæ causæ, Privileg. 114 et 115.

7. *Votum cadens in promissionem factam tertio non potest dispensari sine ejus consensu.*

— *Limitatur conclusio.* — Dico secundo: quando votum ad Deum habet adjunctam promissionem certæ personæ aut communitatæ, seu Ecclesiae valide factam, cui votum additur ad robur et confirmationem, tunc regulariter non potest tale votum commutari sine consensu tertii, in cuius præjudicium cederet commutatio; est communis assertio. Ratio autem est, quia ibi cum voto conjungitur promissio humana, quam supponimus esse acceptatam, et consequenter dare jus quo non potest quis privari per potestatem commutandi vota, sicut etiam de juramento promissorio dictum est. Dixi autem regulariter, quia interdum potest hoc votum simpliciter dispensari vel commutari, tollendo talem obligationem, in duabus scilicet casibus. Unus est, quando promissio facta est Ecclesiae, et Prælatus est dispensator bonorum et juriuum talis Ecclesiae, et ex justa causa potest remittere, vel compositionem facere in debitibus ejusdem Ecclesiae, ut maxime est Papa, vel interdum Episcopus, et tunc non fit proprie exceptio a regula posita, quia jam tunc consentit creditor, cui facta erat promissio. Alter casus est, quando tanta est necessitas et causa dispensationis, ut possit Pontifex cogere privatum ut cedat juri suo, vel illum invitum privare propter commune bonum, de quo eadem est ratio quæ de juramento promissorio, et ita videnda sunt quæ de illo diximus.

8. *Objectio.* — *Satisfit objectioni.* — Objetio primo, quia, licet extra hos casus recte probet ratio facta non posse tunc utramque promissionem auferri seu commutari,

nihilominus tamen videtur posse solum votum dispensari vel commutari, si justa fuerit causa, et relinqu puram promissionem humanam, ut ea impleatur. Respondeo duobus modis posse conjungi votum, et promissionem humanam circa eamdem actionem. Primo, concomitanter tantum, quando utraque promissio cedit immediate in eamdem actionem, et non una in aliam, ut, verbi gratia, quando promitto Petro eleemosynam, et separatim vovo Deo illam eleemosynam facere; et hoc faciliter intelligitur, quando votum præcedit. Secundo, possunt illæ promissiones conjungi cum subordinatione, quia promissio voti cedit in promissionem humanam, ut in materiam, quia promitto Deo servare promissionem factam homini, ut notat D. Thom., q. 88, artie. 5, ad 3. Quando se habent priori modo, nulla appetet repugnantia quin ex vi potestatis tollatur solum votum, relieta promissione humana, quia non pendet ab illa, neque directe fit præjudicium tertio, nam integrum manet illi jus suum. Nihilominus tamen regulariter non habet locum talis dispensatio vel commutatio, quia semper promissum præstandum est secundum rectam rationem; et ideo vix potest dari justa causa ad auferendam majorem obligationem, præsertim quia semper videtur id fieri in fraudem et incommode tertii. Non repugnat autem interdum justam causam intercedere ad tollendum solum vineulum voti, ut postea possit faciliter compositio fieri in promissione humana, quam fortasse æquitas vel moralis necessitas postulat. Idemque fere est quando votum cedit super promissionem humanam, ut in materiam suam, licet tunc major videatur esse ratio non auferendi votum, perseverante promissione; nam dum haec retinet suam rationem pietatis et propriæ obligationis, sine causa auferunt alia. Quia, licet possit interdum dispensari in voto de observando aliquo præcepto, permanente obligatione præcepti, ut patet in voto de castitate conjugal servanda, nihilominus raro potest hoc habere legitimam causam, quando obligatio illa, quæ est materia voti, confert jus tertio in eum commodum cedit, et illa non auferunt; quia tunc magis directe enervatur promissio facta tertio, et ita cedit in præjudicium ejus.

9. Sed instari potest de voto obedientiae in aliqua religione facto, nam confirmat promissionem factam homini, et traditionem factam religioni, et nihilominus commutari potest in aliam religionem et Prælatum ejus, per transitum ad arctiorem. Respondet Cajetanus, d.

q. 3, in voto religionis simplici posse hoc fieri, quia per illud non acquiritur jus religioni laxiori; nam si acquireretur (ait), non posset fieri propria auctoritate; unde in voto solemnni, seu professione religionis, forte diceret fieri auctoritate juris. Sed dicitur facilius in tali professione subintelligi exceptionem, vel conditionem, *Nisi ad meliora vota transero*, quia intelligitur professio fieri sine impedimento majoris boni, et ideo non acquiritur jus Prælato vel religioni, nisi sub eadem limitatione, ut supra etiam dictum est, et propterea transitus ad arctiorem non sit cum ejus præjudicio, sicut in matrimonio rato involvitur similis conditio, et ideo ingressus religionis non est in præjudicium conjugis. Et idem est suo modo de voto simplici cum promissione facta certæ religioni ingrediendi illam; nihilominus enim manet libertas commutandi in strictiorem, ut infra dicemus.

10. Tandem instabis tertio: nam sequitur non posse commutari votum factum sancto Francisco, verbi gratia, quia præter promissionem Dei includit saepè promissionem factam tali Sancto, ut supra diximus; tunc ergo sequitur tale votum non esse commutabile, quod videtur inconveniens. Respondeo cum Cajetano negando sequelam. Imo assero, licet intelligamus promissionem factam Sancto sine speciali promissione facta Deo (quod non repugnat, ut supra etiam dixi), nihilominus promissionem illam esse dispensabilem vel commutabilem per ordinariam Ecclesiæ potestatem. Tum quia promissio semper intelligitur facta Deo indirecete, et eatenus participare rationem voti; tum etiam quia Deus, et Sancti cum ipso regnantes, quoad hoc quasi constituantur sub eodem foro, ut Vicarius Dei in terris possit etiam dispensare jura Sanctorum, et debita illorum remittere, si oportuerit. Tum denique quia talia vota non ad humanam utilitatem Sanctorum, sed ad religiosum cultum, et simul ad fructum animarum referuntur, quod totum est sub cura et regimine Prælatorum Ecclesiæ. Atque ita videmus Prælatos Ecclesiæ non solum Christi thesaurum, sed etiam Sanctorum satisfactiones dispensare et applicare. Unde fit ut, licet in eodem voto conjungatur promissio ad Deum, et ad Sanctum, (et licet promissio ad Sanctum, ut fideliter implenda, sit materia promissionis ad Deum) totum sit commutabile, et dispensabile per Ecclesiam, quia eadem est ratio de singulis promissionibus, et de utraque simul, ut per se constat.

11. *Potestas ad dispensandum absolute delegata, non extenditur ad ea quæ simul habent promissionem factam tertio.* — Dico tertio: potestas delegata ad tollenda vota, si absolute conceditur, extenditur ad ea quæ possunt esse utilia tertiae personæ, quando illi nullum jus conferunt; non vero ad illa quæ habent adjunctam promissionem humanam. Hæc assertio est facilis, suppositis prioribus. Nam prima pars hujus assertionis procedit juxta primam assertionem. Et ratio ejus est, quia illa vota sunt dispensabilia ex se, unde per potestatem delegantis jure ordinario auferri possunt; et alias non sunt reservata; ergo comprehenduntur sub generali potestate delegata circa vota, juxta regulam supra traditam. Neque in praesenti occurrit specialis ratio faciendi exceptionem, cum talis dispensatio non sit in præjudicium tertii. Altera vero pars procedit juxta secundam conclusionem, et ex dictis in illa sufficienter confirmatur. Neque hic necesse est adhibere exceptiones vel limitationes ibi positas, quia illæ requirunt ordinariam potestatem longe diversæ rationis, et interdum supremam; et ideo talis potestas non intelligitur concessa, nisi exprimatur. Nunquam autem exprimitur, imo saepè additur clausula: *Dummodo non fiat in præjudicium tertii*, ut patet in Compend. privileg. Societ., verb. *Commutatio*, et aliis. Additur vero, non quia necessaria sit, nam, licet non adderetur, esset intelligenda, sed ad majorem declarationem.

CAPUT XVI.

DE FACULTATE ELIGENDI PERSONAM QUÆ POSSIT VOTA COMMUTARE, VEL IN EIS DISPENSARE.

1. *Duplici modo delegatur potestas. — Per jubilorum non commutatur vatum ipso facto.* — Duobus modis, ut alibi latius notavi, potest delegari aliqua potestas: uno modo, ex parte ejus cui committitur jurisdictio; alio modo, ex parte ejus circa quem exercenda est; uterque ergo modus in praesenti locum habet, quia maxime solet hic posterior modus applicari ad jurisdictionem voluntariam, ad quam spectat votorum dispensatio. Cum ergo in praecedentibus capitulis maxime explicuerimus hanc delegationem, prout directe conceditur delegato, in hoc breviter adnotabimus aliqua, quæ propria sunt ejus facultatis, quæ ad eligendum dispensantem datur; nam media illa electione et designatione personæ,

jurisdictio manat a Prælato, qui talem facultatem dedit. Supponendum autem est tanquam certum, per hæc indulta, etiam per jubilæa, et similia, non commutari vota ipso facto, ut recte admonuit Navar., cap. 12, n. 79, dicens contrariam esse ignorantiam vulgi; nam per illa non datur commutatio, sed potestas commutandi, media electione habentis votum; et ideo oportet ut ad petitionem ejus commutatio per delegatum fiat. Duo ergo in hac facultate explicanda sunt: unum pertinet ad jus (ut ita dicam) talis facultatis, aliud ad proxim et usum ejus.

2. *Potestas delegata ex parte dispensantis est amplior; secus ex parte votentis.* — Circa primum notari potest differentia, quæ assignari solet inter hæc indulta concessa ex parte dispensantium et in eorum favorem, vel ex parte dispensandorum, quod priora censentur continere simpliciter favorem et beneficium principis, et ita esse amplianda, quantum proprietas verborum permiserit; posteriora vero censentur esse odiosa, tanquam continentia dispensationem privatam, et ideo esse stricte intelligenda. Quæ differentia videatur plane colligi ex cap. *Sicut nulla*, de Præbendis, in Sexto, ubi potestas data alicui gratiose auctoritate Apostolica ad conferendum aliis beneficia, censetur gratia et beneficium principis permansurum; et contrarium decernitur de facultate data ad providendum alicui certæ personæ, in favorem providendi; unde a fortiori idem intelligitur de facultate passiva data alicui, ut ei conferatur beneficium, quando vacaverit; ergo idem est in praesenti de facultate data dispensando, in favorem ejus, ad eligendum dispensantem. Ratio autem hujus differentiæ esse videtur, quia quando datur facultas dispensando, jam illi virtualiter conceditur dispensatio, licet alteri committatur; et quia dispensatio est odiosa, et stricti juris, ideo illa facultas eodem jure censetur. Et ob hanc rationem idem est, quando facultas activa directe datur certæ personæ cui committitur ut dispenset cum tali persona, in favorem dispensandi, ut ex eodem capite colligitur, quia tunc etiam virtualiter datur dispensatio. Quod secus est, quando directe et indefinite datur alicui facultas dispensandi, quia tunc illi fit gratia propter communicationem absolutam potestatis, in qua non magis includitur actualis dispensatio, quam in absoluta potestate, quæ est in ipso delegante. Et ita Navar., in cons. 1, alias 3, de Jurejur., perinde censet de facultate data per jubilæum ad eligendum confessorem qui dispensem, et consequenter censet esse odiosam et stricti juris; et ita sentiunt aliqui moderni.

3. *Sententia auctoris circa propositum discriben.* — Ego vero hanc sententiam admitto in his facultatibus, quæ solent concedi aliquibus ad obtainendam dispensationem aliquorum votorum, quam solent a Pontifice postulare, et ipse committit discreto confessori aut doctori ab oratore seu latore eligendo, ut veritate perpensa cum illo dispensem. Nam in his facultatibus procedit optime ratio facta, et consonat etiam jus allegatum. Nihilominus tamen similes facultates passivæ, generaliter concesse per jubilæa, quæ nunc ordinarie concedi solent, etiamsi concedantur in favorem recipientium, existimo non esse computandas inter simpliciter odiosas, sed inter favores ample interpretandos. Moveor, tum quia hæc jubilæa censentur esse maxima beneficia Apostolice Sedis, quæ nulli possunt ex ratione aliqua justa videri odiosa, per se loquendo, et seclusis excessibus et privatis respectibus, quæ non considerantur. Tum etiam quia tales concessiones ordinantur immediate ad pleniorum absolutionem et remissionem faciendam, quæ quoad hanc partem favorabilis est, ut ostendi de Indulg., in 3 tomo tertie partis, disp. 56, sect. 2; de favore autem concessionis judicandum est ex proximo ac principali fine, ad quem ordinatur, ut est communis sententia, quam nunc remittimus in materiam de legibus. Tum etiam quia per hæc indulta non intenditur principaliter privatum bonum, sed bonum commune Ecclesiæ, seu spiritualis subventio in aliqua communi ac publica necessitate Ecclesiæ, respectu cuius attendenda est concessio, ut favor simpliciter censeatur; tum denique quia illa indulta non sunt in præjudicium tertii, et sunt in favorem animarum, nec possunt dici juri contraria, sed supra, vel ultra jus. Nam revera per ea immediate communicat Pontifex suam potestatem, quod est consentaneum juri divino et rationi, quando confert ad salutem animarum. Quod autem illa potestas concedatur, media electione penitentium quoad determinacionem personarum, parum videtur tunc referre, quia hoc nulli est odiosum, vel affert præjudicium. Et ita etiam de facultatibus Bullæ Cruciatæ sentit Ludov. Lop., 2 part., tit. de Clavib., cap. 9, et idem sentit Henr., lib. 7 de Indul., c. 30, in princ.; ait enim privilegia Bullæ, licet dicantur odium juris, ampla interpretatione esse extendenda, quantum ver-